

Contido dos módulos de poesía, impartidos por Vanessa Glemse do 9 de setembro ata o 13 de novembro de 2025

Obradoiro de poesía levada á oralidade nas súas formas contemporáneas

Todos os usos da palabra para todos (...) Non para que todos sexan artistas, senón para que ningún sexa escravo. Gianni Rodari

Poetas son aquelas persoas que conservaron a súa ollada da infancia. Alphonse Daudet

Obxectivos

- Fomentar o interese por descubrir a beleza e a mensaxe que todo bo poema achega.
- Atender ás diferenzas individuais do alumnado e descubrir neles e nelas posibles aptitudes poéticas e de interpretación dramática.
- Introducilos no coñecemento dos valores poéticos cos que conta a lingua galega e a poesía galega tradicional e contemporánea.
- Desenvolver a memoria e a imaxinación.
- Alcanzar maior riqueza léxica, dominio e articulación, entoación e pronunciación, así como maior destreza para a oralidade: falar, expoñer, comunicar en público.

Por que traballar con poesía e oralidade?

-A poesía enriquece a nosa capacidade de uso da linguaxe. Ao tratarse un xénero de discurso libre, en canto ao uso da linguaxe é moi distinto ao da nosa vida cotiá. Grazas á lectura e á escrita podemos enriquecer o noso vocabulario e relacionarnos cun uso da linguaxe máis amplo e diversificado.

-A poesía, e en concreto a declamación e escoita de poesía, permítenos acceder a unha forma de coñecemento diferente. Cando asistimos a un recitado e interpretación dun texto non sempre accedemos á mensaxe do texto a través da comprensión intelectual da realidade, senón do feito de estar implicado nela. O ritmo, a rima, a intención, os xestos etc. transforman ese acontecemento comunicativo nunha vivencia, en que todos

os sentidos están operando, quizais exceptuando o do olfato, e o entendemento racional non é o centro.

-Tanto é así, que **amplía a nosa conciencia, afirma a nosa sensibilidade e renova a nosa comprensión do mundo**. Podería dicirse que a declamación e interpretación de poemas implica ao público na realidade imaxinaria para que constrúa o seu sentido, ascendendo deste xeito, a unha maneira de coñecer diferente daquela á que estamos afeitos.

-A lectura de poemas do pasado accesibles ao alumnado é unha ocasión para poder observar a través do tempo. Permítenos comprobar como a xente experimenta o mundo en distintas épocas de maneira diferente, e como a sensibilidade das persoas e dos pobos cambia duns tempos a outros.

Pero tamén é moi interesante coñecer e experimentar cos formatos de poesía oral máis actuais, xa que o alumnado se sentirá máis identificado ao recoñecer os elementos da súa realidade nos poemas, na propia linguaxe e nas maneiras de dicción empregadas.

A poesía oral na actualidade

Mentres que nas súas orixes e durante moito tempo a poesía estaba ligada a un tipo de cultura oral e popular, posteriormente pasou a ser, na súa forma máis común, un xénero literario escrito e dirixido a un público minoritario e selecto. Na actualidade, con todo, está a ocorrer un fenómeno moi rechamante: a aparición de novos xéneros poéticos orais destinados a un público moi amplo e variado.

Parece existir hoxe en día un interese crecente pola oralidade, feito que é facilmente visible nas lecturas realizadas en recitais, congresos, festivais etc., pero tamén en medios de comunicación como radio, internet, ou en audiolibros. Xurdiron, ademais, novos tipos de manifestacións poéticas orais, como a gran variedade de concursos de declamación, ou o *poetry Slam*, entre outros.

Unha das características principais da oralidade directa é que esixe adaptarse aos tempos da realización poética, compartidos pola persoa emisora e persoa receptora. O acto poético na oralidade directa é sempre único e irreversible. Destaca Zumthor que neste tipo de actos poéticos “O oínte forma parte da performance. O labor que desempeña non contribúe menos que o do intérprete para constituíla [...] o seu sitio é inestable: oínte?, narrador? No seo dos costumes orais, as funcións tenden sen cesar a intercambiarse” (1991:240).

Metodoloxía

Módulo 1. Obradoiro slam/spoken word

A) Creación de textos poéticos

- Procurar formas de creación poñendo especial énfase nos tropos e figuras que afectan á oralidade. O ritmo, a sonoridade e a fonética do texto e a súa fusión coa música.
- Análise e composición de textos que poñan de relevo á poesía híbrida con outros xéneros propios da oralidade: o poema-monólogo/diálogo, o poema-microrrelato, o poema-performance...

B) Interpretación oral dos textos poéticos

- Aprender técnicas e exercicios básicos para un quentamento vocal: relaxar os músculos da cara e o colo, vocalizar e procurar unha dicción o máis limpa posible. Buscar o ton da nos interpretación dentro do rango de posibilidades que ofrece a cada unha a súa propia tesitura vocal.
- Tratar de dominar a expresión facial e corporal: acompañar as palabras co ollar e a expresión facial por afinidade ou por oposición. Buscar a empatía do público a través da intencionalidade dos xestos.
- Posición corporal, acompañamento coas mans etc.
- Ton e interpretación oral: buscar as diferentes posibilidades de lectura que ofrece un texto e interpretalo con base nunha intención e un sentido concretos. Transmisión comunicativa a través de textos poéticos.

C) Divisións dos contidos por sesión

- 1.Presentación do tema, parte teórica e mostras: vídeos, escoitas etc.
- 2.Traballo de mesa, escrita e preparación para a oralidade.
- 3.Traballo práctico: desde o inicio do curso, o apartado de traballo práctico reservárase para a preparación dun traballo individual ou colectivo, tendo en conta os distintos modos de levar á escena o texto poético. A finalidade é facer unha mostra aberta ao público ao remate da tempada.

Módulo 2. Obradoiro de poesía expandida

A) [Poesía e outros soportes, poesía en fusión co teatro, performances poéticas, poesía e corpo...]

“El poema existe y se transforma o se amplifica con la experimentación sonora, con una pieza transmedial donde tienes cine en vivo, sonoridad, performance. El poema siempre está ahí, no se pierde, simplemente se amplifica y el cuerpo del poeta que se vuelve un performer también hace que se amplifique el propio cuerpo del poema, le da forma. No se pierde, simplemente se amplifica o se expanden las posibilidades del poema”.

Rocío Cerón

B) Que faremos no obradoiro?

Algúns exemplos das actividades que realizaremos neste obradoiro, seguirán os seguintes roteiros:

- Composición individual e colectiva de textos poéticos na que se usarán diferentes figuras, tropos e xogos de linguaxe para conseguir un manexo cómodo da linguaxe poética.
- Procurar formas de creación poñendo especial énfase nos tropos e figuras que afectan á oralidade. O ritmo, a sonoridade e a fonética do texto e a súa fusión coa música.
- Análise e composición de textos que poñan de relevo á poesía com límite entre diversas disciplinas: videopoesía, performance poética, teatro poético etc.
- Creación de texto tendo en conta a posibilidade de intervención con obxectos e o movemento do espazo.
- Compaxinar a lectura con música. Propostas diversas de interacción música-texto.
- Indagar na oposición “interpretación oral vs interpretación teatral”: semellanzas, diferenzas e límites.
- Compoñer co corpo no espazo. Movemento escénico, espazo e obxectos. Escenografía, luz etc.

C) Divisións dos contidos por sesión

1. Presentación do tema, parte teórica e mostras: vídeos, escoitas etc.
2. Traballo de mesa: escrita e preparación para a oralidade.
3. Traballo práctico: desde o inicio do curso, o apartado de traballo práctico reservárase para a preparación dun traballo individual ou colectivo, tendo en conta os distintos modos de levar á escena o texto poético. A finalidade é facer unha mostra aberta ao público ao remate da tempada.

Vanessa Glemse (Castrelos, 1987)

Creadora poética, docente, editora e correctora lingüística. Graduada en Estudos de Galego e Español pola Universidade de Vigo e posgraduada en Xestión e Planificación Editorial. Formada en xestión cultural, improvisación teatral, técnica vocal, teatro e escrita creativa.

Desde hai anos crea e interpreta pezas a través da spoken word e da poesía escénica. Entre os seus traballos destacan Dúas Gamberras e un Micro (A revolución das mulleres floreiro, 2016; Hocus Pocus: cousas de meigas, 2019), Campo de Batalla (Grupo F, 2017) e a participación xunto con outras poetas no espectáculo Por Xela! da Banda da Loba.

Interveu, ademais, en múltiples festivais e eventos poéticos nacionais e internacionais: IV Poemagosto-Festival Internacional de Poesía en Allariz, IV Ponme un Poema-Roteiro poético pola vila de Allariz, XX Certame Internacional de Regueifas (2017), IV Encontro de mulleres creando no XI Festival Internacional de Teatro de Ourense (2018), Sacavera Sound-Panorama de Poétiques Anfibies (2018 e 2019), PAN-Encontro e Festival Transfronteiriço de Poesia, Património e Arte de Vanguarda no Meio Rural (2018), Spoken Word Bilbao (2018), Alguén que respira! II Festival de Poesía para Corpo Principal (2019), Mulleres en acción. Violencia Zero (2020), #Por Xela (2021), Concurso Música nas Letras (2022), Letras Galegas no Gaiás (2023), Cinema a pedal (2024)...

Realizou traducións ao galego e adaptacións para a escena de autores como Federico García Lorca, José Saramago e Anne Sexton, así como para o audiovisual: Palmira (2017), de Diana Gonçalves, e La mujer invisible (2017), de Noemí Chantada.

Os seus textos figuran en proxectos como Artistas (2018) de David Amoedo (Davida), en antoloxías poéticas como Dentes para a mazá (Chan da Pólvora, 2018) ou Trobeir*s do Século XXI (2019). No 2019 publicou o poemario Sutura coa editora galego-brasileira Urutau.

Colaborou na organización e produción de eventos culturais vencellados ás artes vivas e á literatura. Interveu como colaboradora na revista Tempos Novos. No ámbito docente, impartiu aulas de lingua, cultura e literatura galega na Universidade de Estremadura, de cursos específicos sobre Escrita e Tradición literaria galega, ademais de diversos obradoiros de creación literaria.

En 2019 fundou xunto con Davida o selo Edicións e Producións Fetiche, que na actualidade dirixe.